

Джеръм К. Джеръм
Защо не обичаме
чужденците

Превъзходството на чужденеца над англичанина е във вродената добродетелност. На чужденеца не му се налага, подобно на нас, да се старае да бъде добродетелен. На него не му се налага с настъпването на новата година да си обещава, че ще се промени към по-добро, оставайки верен на дадената дума най-много до средата на януари. Той просто си остава добродетелен в продължение на цялата година. Ако на чужденеца е обяснено, че в трамвая трябва да се влиза и излиза само от дясната страна, всяка мисъл да влезе или излезе от лявата, на него не би ми му минала изобщо през ума.

Веднъж в Брюксел станах свидетел на дръзкия опит на един своенравен чужденец да се качи в трамвая, без да спазва установените правила. Близката до него врата бе отворена. Иначе пътят му бе преграден от колона екипажи: ако се опиташе да, заобиколи, той просто не би успял да се качи. Когато кондукторът се извърна, той се качи и седна. Като видя новия пътник, кондукторът силно се учуди. По какъв начин се е оказал тук? Кондукторът наблюдаваше входните врати и не бе видял този човек. След известно време кондукторът заподозря каква е истината, но все пак не се реши изведнъж да обвини ближния си в толкова тежко престъпление.

Той се обърна за разяснение към самия пътник: следва ли да се разглежда неговото присъствие като чудо или като грехопадение? Пътникът се покая. По-скоро огорчен, отколкото разсърден, кондукторът му предложи незабавно да слезе. В своя вагон той няма да допусне нарушение на приличието! Пътникът не пожела и кондукторът като спря трамвая, се обърна към полицията. Както се полага за полицаите, те се появиха като изпод земята и се строиха зад своя представителен началник, очевидно – полицейски сержант. Отначало сержантът просто не можа да повярва на думите на кондуктора. Даже сега, достатъчно бе пътникът да заяви, че се е качил в трамвая съгласно правилата, щяха да му повярват безусловно. Мозъкът на длъжностното лице тук е устроен тъй, че му е по-лесно да повярва в пристъпа на временна слепота у кондуктора, отколкото в това, че човек, роден от жена, е извършил нарушение, недвусмислено забранено от напечатаната инструкция.

Аз, на мястото на този пътник, бих излъгал и бих се спасил от неприятностите. Но той бе твърде горд или недостатъчно съобразителен – едно от двете, и не пожела да отстъпи от истината. Предложиха му незабавно да слезе и да изчака следващия трамвай. От всички страни прииждаха нови полицаи и да се съпротивлява при подобни обстоятелства за него просто нямаше смисъл. Той изяви съгласие да слезе. И се приготви

да слезе оттам, откъдето е позволено, но в такъв случай справедливостта не би възтържествувала. След като се е качил не от правилната страна, нека слезе пак оттам. В съответствие с това го свалиха в най-голямата навалица на движението, след което кондукторът, прав в средата на вагона, прочете проповед на тема колко опасно е да се качваш и слизаш в нарушение на установените правила.

В Германия съществува един прекрасен закон. Бих искал да има такъв закон и у нас, в Англия; според този закон никой няма право да хвърля хартийки по улицата. Един от моите приятели, английски военен, ми разказваше, как веднъж в Дрезден, без да подозира за съществуването на този закон, прочел на улицата едно дълго писмо и после го разкъсал на, примерно, петдесет късчета, които хвърлил на земята. Полицаят го спрял и в най-учтива форма му разяснил съответния закон. Моят приятел се съгласил, че това е много добър закон, благодарил на полиция за обяснението и го уверил, че в бъдеще той ще има предвид казаното. Полицаят забелязал, че това е напълно достатъчно, що се отнася до бъдещето; обаче в дадения момент се налага да имаме работа с миналото, а именно с петдесетте или около толкова парченца хартия, разхвърляни по платното на улицата и по тротоара.

Моят приятел със симпатична усмивка признал, че не вижда изход от създалото се положение. Полицаят бил с по-богато въображение и виждал изход. Той предложил на моя приятел да се залови за работа и да събере тези петдесет късчета хартия. Моят приятел е английски генерал в оставка, с извънредно внушителен, даже понякога надменен вид. Той не можел да си представи как така посред бял ден ще пълзи на четири крака по главната улица на Дрезден и ще събира хартийки.

Немският полицай се съгласил, че положението е доста шекотливо. Но ако английският генерал не е съгласен, то е възможен и друг изход. Този изход се състоял в това, че английският генерал, съпроводен от обичайната тълпа зяпачи, ще последва полиция до най-близкия затвор, до който оттука са не повече от три мили. Доколкото сега е около четири часа следобед, навярно няма да заварят съдията. Но на генерала ще бъдат предоставени всички удобства, каквито са възможни в затворническата килия и полицаят не се съмнявал, че след като заплати глоба от четиридесет марки, моят приятел щял да бъде свободен на следващия ден към втората закуска. Генералът предложил да наеме момче, което ще събере хартията. Полицаят прегледал текста на закона и дошъл до извода, че това не се допуска.

„Обмислих положението – разказваше ми моят приятел, – като

разгледах всички възможности, без да изключвам възможността да сваля тоя субект на земята и да се спасявам с бягство. Дойдох до извода, че първото му предложение в обща сложност съдържа в себе си минимум неудобства. Но никога не бях предполагал, че да се съберат тънките хартийки от хлъзгавия паваж, ще се окаже толкова трудна работа. Това ми отне около десет минути и, по мои изчисления, достави развлечение на хиляда човека, не по-малко. Но имайте предвид, че това е много добър закон; жалко само, че не го знаех предварително“.

Веднъж съпровождах една американска лейди в немски оперен театър. В немските театри зрителите са задължени да свалят шапките си и на мене би ми се искало такъв обичай да се създаде и в Англия. Но американската лейди бе привикнала да не съблюдава правилата, създадени за простосмъртните. Тя обясни на разпоредителя, че ще влезе в залата, без да сваля шапката си. От своя страна, той ѝ обясни, че тя няма да направи това; двамата разговаряха с малко рязък тон. Аз улучих момента и се оттеглих встрани, за да купя програмка: според дълбокото ми убеждение, колкото по-малко хора са забъркани в един спор, толкова по-добре.

Моята спътница откровено заяви на разпоредителя, че се отнася към неговите думи с пълно безразличие и няма намерение да му обръща повече никакво внимание. Този човек очевидно не се отличаваше с особена разговорливост; възможно е също последното нейно заявление да го е смутило. Във всеки случай той не отговори нищо. Просто стоеше на вратата с отсъстващо изражение. Широчината на вратата бе около четири фута; широчината на разпоредителя – около три фута и шест дюйма, а неговото тегло – някъде към двайсет стона (Мярка за тежест. Един стон е равен на 14 английски фунта). Както вече бе отбелязано аз се оттеглих, за да купя програмка, а когато се върнах, моята спътница държеше шапката си в ръце и забиваше в нея карфици; вероятно тя си представяше, че държи не своята шапка, а сърцето на разпоредителя. Вече не искаше да слуша операта, искаше през цялото време да се възмущава от разпоредителя, но останалите зрители наоколо не ѝ позволиха даже това.

Оттогава тя прекара в Германия три зимни сезона. Сега, ако тя се е приготвила да влезе през широко отворената на няколко крачки от нея врата, която води право там, където американката иска да се озове, но длъжностното лице клати глава и обяснява, че през тази врата не може да се влиза, а трябва да се качиш два етажа нагоре, да минеш по коридора, да се спуснеш отново надолу и по такъв начин да попаднеш на

нужното ѝ място, тя се извинява за допуснатата грешка и бързо се оттегля засрамена.

Правителствата на континенталните държави са дресирали своите граждани до съвършенство. Основен закон за тези държави е послушанието. Аз охотно вярвам в историята за испанския крал, който едва не се удавил, защото специалният придворен, чието задължение било да се гмурка към даещите се испански крале, паднали от лодките си, умрял, а нов още не бил назначен. По континенталните железници пътуването във втора класа с билет за първа класа се наказва със затвор. Не бих могъл да кажа какво точно е наказанието за онзи, който пътува в първа класа с билет за втора класа, вероятно – смъртно наказание, макар един от моите приятели едва не го изпита върху себе си.

Всичко би се разминало съвсем благополучно, ако той не беше дяволски честен човек. Това е един от онези хора, които се гордеят с честността си. Според мен, собствената му честност му доставя удоволствие. Той купил билет втора класа до една от високопланинските гари, но срещайки случайно на перона една позната дама, се качил заедно с нея в купе от първа класа. Пристигайки до своята гара, той обяснил всичко на контрольора и, вадейки портфейла си, предложил да заплати разликата. Завели го в някаква стая и заключили вратата. Признанието му било записано и прочетено на глас, на моя приятел му се наложило да подпише протокола, след което пратили за полиция. Полицията го разпитвал не по-малко от четвърт час. Никой не повярвал на срещата му с познатата дама. Къде е самата дама? Това той не знаел. Опитали се да намерят дамата, но тя не се оказала наблизо. Той изказал предположение (което после се потвърдило), че уморена от безполезното очакване, тя се е качила в планината. Няколко месеца преди това, в съседния град анархисти създали безредици. Полицията предложил да обискират моя приятел с цел да се открият бомби. За щастие, в този момент на сцената се появил представителят на агенцията „Кук“, който се връщал към влака с група туристи и той в деликатна форма се заел да обяснява на присъстващите, че моят приятел е малко глуповат и не е съумял да отличи първа класа от втора. За всичко били виновни червените възглавнички на диваните: заради тях, влизайки във вагон втора класа, той си помислил, че се намира в първа.

Присъстващите въздъхнали с облекчение. При всеобщо ликуване, протоколът бил скъсан, след което този безмозъчен контрольор пожелал да узнае коя е тази дама, дете в такъв случай е пътувала в купе втора класа с билет за първа класа. По всичко личало, че след завръщането ѝ

на гарата я очаквали сериозни неприятности. Но очарователният агент на „Кук“ отново се оказал на висотата на положението. Той обяснил, че моят приятел, освен всичко, обича още и да послъгва. Разказвайки за своето пътешествие в компанията на тази дама, той просто се е похвалил. Той искал само да каже, че не би имал нищо против да пътува заедно с нея, но не е съумял да се изрази правилно, поради недоброто познаване на немския език. Ликуването се възобновило. Репутацията на моя приятел била възстановена. Той очевидно не бил отявленият негодник, за какъвто го взели в самото начало, а очевидно просто странстващ идиот. Такъв човек заслужава напълно уважение от страна на немското длъжностно лице. За сметка на такъв човек немското длъжностно лице изявило съгласие да изпие една бира.

Не само мъжете, жените и децата, но даже и кучетата в чужбина са добродетелни по рождение. В Англия, ако сте собственик на куче, вие сте принудени да губите голяма част от своето време, за да разтървявате биещи се песове, да се карате със собствениците на другите кучета относно това, кой пръв е започнал боя, да обяснявате на разгневените възрастни дами, че не кучето ви е убило котката, а просто котката, претичвайки през улицата е получила разрив на сърцето; да убеждавате недоверчивите горски пазачи, че това не е вашето куче, че вие нямате абсолютно никаква представа чие може да е то. В чужбина животът на собственика на куче преминава в безметежно спокойствие. Тук, щом забележи скандал, в очите на кучето се появяват сълзи: то бърза да избяга подалече и се опитва да намери полицаи. При вида на тичаща котка, таква куче се оттегля встрани, за да ѝ отстъпи път. Понякога някои стопани обличат на своите кучета малки жакетчета с джобчета за носната кърпа и обуват пантофки на лапите им. Наистина кучетата не носят шапки – засега още не! Но е достатъчно да бъде снабдено кучето с шапка и то вече ще намери начин учтиво да я приповдигне при срещата с някоя познатата котка.

Веднъж в един континентален град налетях на улично произшествие – или по-точно: произшествието налетя върху мене. То се устреми отгоре ми и ме обхвана преди да успея да се опомня. Това бе фокстериер, принадлежащ на една много млада особа (но за това ние узнахме едва след като основните събития се бяха вече разиграли). Едва поемайки си дъх, тя се появи в края на произшествието: горката девойка бе пробягала цяла миля, почти без да спре да крещи. Като видя всичко, което бе се случило, а също, като изслуша обясненията за онова, което не бе успяла да види, девойката се обля в сълзи. Ако собственикът на този

фокстериер беше англичанин, той веднага би огледал мястото на действието и светкавично би скочил в първия преминаващ наблизно трамвай. Но, както вече казах, чужденците притежават вродена добродетелност. Когато си тръгнах, не по-малко от седем човека записваха името и адреса на младата особа.

Но аз исках да разкажа по-подробно за кучето. Всичко започна с невинния опит да бъде хванато едно врабче. Нищо не достави на врабчето такова удоволствие, както преследването от страна на някое куче. Десет пъти на кучето вече му се струваше че врабецът е най-накрая уловен. След това обаче се появи друго куче. Не знам как се нарича тази порода, но в Европа тя е много разпространена: куче без опашка и ако го хранят добре, прилича на прасе. Даденият представител на тази порода обаче повече напомняше чердже. Фокстериерът се вкопчи във врата му и двамата се претърколиха на паважа под колелетата на преминаващия мотоциклет. Собственичката, пълна дама, се хвърли да спасява своето куче и се сблъска с мотоциклета. Като прелетя около шест ярда, тя свали на земята малкия италианец заедно със сергийката му, отрупана с гипсови бюстове.

В живота ми се е случвало да изпитам немалко неприятности, но не си спомням нито един случай, в който да не е бил забъркан така или иначе италиански търговец на бюстове. Къде се крият тези момчета в моментите на спокойствие, си остава тайна. Но при най-малката възможност да бъдат съборени на земята, те се появяват като мухи при първите слънчеви лъчи. Мотоциклетът се врязва в количката на млекаря и нейните парчета се струпаха върху трамвайните релси. Движението се задръсти най-малко за четвърт час; ватманът на пристигналия трамвай обаче смяташе, че ако той звъни с достатъчно настървение, тази улична „тапа“ ще се разсее като мираж.

В английския град всичко това не би привлякло особено внимание. Някой би обяснил, че причина за безредиците е едно куче и целия ход на събитията би изглеждал естествен. Но тези чужденци с ужас си въобразиха, че с нещо са разгневили всевишния. Полицаят се хвърли да лови кучето. Във възторг, кучето отскочи и с яростен лай взе да рие по платното със задни лапи, мъчейки се да преобърне паветата. Това уплаши бавачката, която буташе количка и в този момент аз се намесих в хода на събитията. Сядайки на края на тротоара, между количката и ревящото бебе, аз казах на кучето всичко, което мислех за него.

Забравих, че се намирам в чужбина, забравих, че кучето може да не ме разбере – аз му казах всичко на чист английски език, без да пропусна

нито една подробност, силно и ясно. Кучето спря на две крачки от мене и ме слушаше с такъв израз на естетическа наслада, какъвто не ми се бе случвало да виждам на нито една човешка или кучешка физиономия, нито преди, нито след тази история. То се опияняваше от моите думи, като че ли те бяха райска музика.

„Къде съм слушало това по-рано? – изглеж даше, че пита то себе си. – Този отдавна познат ми език, на който с мен разговаряха в дните на младостта ми?“

То дойде по-близо; когато аз свърших, очите му май бяха пълни със сълзи.

„О, повтори още веднъж! – като че ли ме молеше то. – Повтори още веднъж всички мили стари английски ругатни и проклетия; бях загубило вече надежда да ги чуя отново в тази забравена от бога страна“.

Девојката ми събщи, че фокстериерът е роден в Англия. Това обясняваше всичко. Куче от чуждестранен произход не е способно на такива неща. Чужденците притежават вродена добродетелност: ето за това ние не ги обичаме.

КРАЙ

© Екатерина Димитрова, превод от английски

Jerome K. Jerome
Why We Hate The Foreigner, 1905

Сканиране, разпознаване и редакция: Теодора, 2008

Публикация

Джеръм К. Джеръм. Джентълмени и привидения. Разкази
Съставителство и превод: Екатерина Димитрова
Selekt ABC, София, 1993
Печат: Полипринт, Враца
255 с.

Idle Ideas, 1905

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/6759>]